

**FILOLOGIA POLSKA
I STOPIEŃ
SEMINARIUM LICENCJACKIE
2020/2021**

SEMINARIUM LITERATUROZNAWCZE:

Prof. dr hab. Janusz Ryba: *Oświeceniowe różnorodności*

Dr hab. Zdzisław Marcinów, prof. UŚ: *Współczesna pamięć o Kresach*

Dr Joanna Soćko: *Tropy „nie-ludzkiego”: literatura wobec przyrody, zwierząt i sacrum*

Dr Marta Baron-Milian: *Eksperymenty literackie i awangardy*

SEMINARIUM JĘZYKOZNAWCZE:

Dr hab. Jarosław Pacuła, prof. UŚ: *Eros i Tanatos – śladami polskiego słownictwa z zakresu erotyki i śmierci*

Dr hab. Aleksandra Niewiara, prof. UŚ: *Język-kultura-społeczeństwo*

SEMINARIUM DYDAKTYCZNE:

Prof. dr hab. Ewa Jaskóła: *Dydaktyczne eksperymenty z lekturą w szkole podstawowej*

SEMINARIUM LITERATUROZNAWCZE:

Prof. dr hab. Janusz Ryba

Oświeceniowe różnorodności

Zamiast ogólnej charakterystyki tematów, proponuję Państwu zestaw konkretnych propozycji:

- „Postacie uwodzicieli w Rękopisie znalezionym w Saragossie Jana Potockiego”;
- „Miłość i zbrodnia w Rękopisie znalezionym w Saragossie” Jana Potockiego”;
- „Kreacja fircyka w komedii polskiego oświecenia (F. Zabłocki, J. U. Niemcewicz);
- „Komedia polskiego oświecenia o przywarach natury ludzkiej (Paryżanin polski, Natręt, Dziwak, Gdyracz, Urażający się niesłusznie o przymówki)”;
- „Paryż w oczach polskich twórców (I. Krasicki, S. Żeromski)”, w wersji poszerzonej: (I. Krasicki, S. Żeromski, B. Prus);
- „Jan Potocki jako postać literacka (T. Bradecki, Saragossa; R. Kremer, Wędrowiec wśród traw; J. Lechoń, Jan Potocki);
- „Wiersze ‘zoologiczne’ polskich sentymentalistów”;
- ‘Szaleństwo’ dydaktyczne (szkoła, guwerner, mędrcy, edukacja ‘przyjacielska’ w Mikołaja Doświadczyńskiego przypadkach I. Krasickiego”;
- „Na przekór karlemu losowi – protest oświeceniowego karła: Józef Boruwlaski, Pamiętniki”.

Dr hab. Zdzisław Marcinów, prof. UŚ

Współczesna pamięć o Kresach

Moja propozycja tematów prac licencjackich związana jest z odmianami prozy po roku 2000 i zjawiskiem, które można nazwać „współczesną pamięcią o Kresach”. Zbiór książek o tematyce kresowej wydanych już w XXI wieku jest stosunkowo bogaty, bardzo zróżnicowany

gatunkowo, pisany przez reprezentantów wielu pokoleń. Wymieńmy kilka zagadnień i tematów, wokół których można pisarskie propozycje zgrupować:

- Różnorodne formy wspomnień. Nie tylko ze względu na niezwykłość osoby Karoliny Lanckorońskiej należy wpięrow wymienić jej książkę: *Wspomnienia wojenne*. Znajdziemy tu także znakomity dokument Kurta I. Lewina (*Przeżyłem. Saga świętego Jura* spisana w roku 1946 przez syna Rabina Lwowa) oraz książki Henryka Kirschnera (*Notatki wołyńskie*) i Jolanty Wachowicz-Makowskiej (*Świat zapamiętany*).

- Kryminał i międzywojenny Lwów. Tu do wyboru książki Pawła Jaszczyka (*Foresta Umbra, Plan Sary, Marionetki, Akuszer śmierci*) i Marka Krajewskiego (*Głowa Minotaura, Erynie, Liczby Charona*). W twórczości popularnej pisarki Marii Nurowskiej znajdziemy cykl współczesnych powieści dziejących się na Ukrainie: *Imię twoje, Powrót do Lwowa, Dwie miłości*.

- Perspektywę pamięci zapośredniczonej („postpamięci”) reprezentują książki Pawła Daniela Zalewskiego (*Bez pamięci*) czy Małgorzaty Szumskiej (*Zielona sukienka. Przez Rosję i Kazachstan śladami rodzinnej historii*). Ciekawe także może być opisanie przyjęcia książek Ignacego Karpowicza (*Sońka*) i Wojciecha Nowickiego (*Salki*).

- Cykle i sagi pisarzy starszego pokolenia. Książki Bogdana Loebła (*Złota trąbka, Piekło weszło do Raju, Rzeka dzieciństwa, Kres moich kresów*) i Stanisława Srokowskiego (*Nienawiść; saga: Ukraiński kochanek, Zdrada, Ślepcy idą do nieba*). Tematy i formy podjęte przez tych dwóch wybitnych pisarzy znajdziemy także w książkach Edwarda Łysiaka (*Kresowa opowieść*), Janiny Zimirskiej (*W drodze do domu*) i Joanny Lustyk (*Nad rzeką niepamięci*).

- Ciekawym zagadnieniem będzie recepcja książek historycznych dwojga czołowych pisarzy pokoleń debiutujących już po roku 1989. Mowa tu o książkach Olgi Tokarczuk (*Księgi Jakubowe*) i Jacka Dehnela (*Matka Makryna*). Do tej grupy można dodać książkę dotyczącą XVII-wiecznego Wilna litewskiej pisarki Kristiny Sabaliauskaitė *Silva rerum*. Warta refleksji literaturoznawczej jest także próba prozy historycznej znanego dziennikarza Janusza Rolickiego *Wyklęte pokolenia*.

- Kresy to także domena reportażu historycznego. Tu trzeba wymienić przede wszystkim Martina Pollacka *Po Galicji. O chasydach, Huculach, Polakach, Rusinach*. Imaginacyjna podróż po Galicji Wschodniej i Bukowinie, czyli wyprawa w świat, którego nie ma. Bardzo ciekawą pozycją jest książka Małgorzaty Szejnert *Usypać góry. Historie z Polesia*. Mówi bowiem o historii zapomnianej, dziś już nie tylko przyrodniczo zdewastowanej, niepowtarzalnej krainy. Do tych reportaży przylega swoista eseistyka Michała Kruszony (*Huculszczyzna. Opowieść z czasów elektryfikacji*). Recepcja wymienionych książek była bardzo interesująca.

Dodam, że jakaś dominanta metodologiczna nie będzie w badaniu tych książek narzucana, choć perspektywa obserwacji śladów dyskursu postkolonialnego będzie - jeśli nie nieodzownym, to zapewne przydatnym – kluczem do wielu utworów. Niektóre z wybitnych dzieł grają, czasami nawet z jawną przekorą, dominantą polskiej „hegemonii”, wyjaskrawiając kolonialny „polski kompleks”. Wystarczy tu przywołać *Przyjdzie Mordor* i *nas zje* - książkę Ziemowita Szczerka.

Jestem otwarty na Państwa propozycje (oczywiście w ramach tematu seminarium). Zainteresowanych zapraszam do kontaktu: zdzislaw.marcinow@us.edu.pl

Dr Joanna Soćko

Tropy „nie-ludzkiego”: literatura wobec przyrody, zwierząt i sacrum

Antropocen – termin zaproponowany w 2000 roku przez Paula Crutzena i Eugene’a Stoermera – przypisuje człowiekowi sprawczość, która jak dotąd wydawała się trudna do pomyślenia: oto, ingerując w ekosystem i doprowadzając do niestabilności planetarnej, staliśmy się autorami

nowej epoki geologicznej. Trudno jednoznacznie określić jej początek, wielu badaczy zwraca jednak uwagę na przełomowe znaczenie rewolucji przemysłowej rozpoczynającej fazę dynamicznej modernizacji związanej nie tylko z destrukcyjnym oddziaływaniem człowieka na planetę, ale też z postępującą sekularyzacją i odczarowaniem świata.

W ramach seminarium proponuję namysł nad sposobami, w jakie literatura – począwszy od romantyzmu aż po współczesność – formułuje narrację krytyczną wobec tej tendencji, stając się sposobem na eksplorację obszarów tego, co „nie-ludzkie”. Owym „nie-ludzkim” jest dla mnie zarówno szeroko rozumiana duchowość (sacrum jako to, co radykalnie różne od człowieka), jak też przyroda (ożywiona i nieożywiona). W ramach seminarium przyjrzymy się problematyce antropocenu i omówimy pomocne dla naszego podejścia praktyki interpretacyjne (ekokrytykę, animal studies, postsekularyzm).

Interesują mnie propozycje prac podejmujące analizę i interpretację wybranych tropów „nie-ludzkiego” w literaturze polskiej XX i XXI w. (w uzasadnionych przypadkach może to być również XIX w.). Zachęcam do podejścia komparatystycznego, pokazującego wybrane problemy w szerszym kontekście, ze szczególnym uwzględnieniem współczesnej dyskusji o relacji człowieka ze światem. Zainteresowanych zapraszam do kontaktu: joanna.socko@us.edu.pl.

Dr Marta Baron-Milian

Eksperymenty literackie i awangardy

Tematyka seminarium będzie koncentrowała się wokół XX-wiecznych eksperymentów literackich oraz teorii i praktyk artystycznych awangardy i neoawangardy, ze szczególnym uwzględnieniem polskiej poezji XX wieku, ale nie ograniczając się jedynie do niej. Istotne dla problematyki podejmowanej w ramach seminarium będzie sytuowanie wspomnianych zjawisk artystycznych w szerokim kontekście historycznym, społecznym, politycznym i ekonomicznym, formułując pytania o różnego typu zewnętrzne czynniki determinujące i siły ścierające się w polu sztuki oraz o odległość pomiędzy autonomią i heteronomią sztuki w teoriach i praktykach awangardy.

Przyjęta perspektywa będzie miała charakter interdyscyplinarny, związany z wprowadzaniem różnych języków teoretycznego opisu i – co za tym idzie – próbą budowania i sytuowania refleksji w obszarze różnych narracji o nowatorskich tendencjach, składających się na „eksperymentalną” czy „awangardową” mapę nowoczesności. Proponowane zagadnienia dotyczyły będą także miejsc styku literatury i innych dziedzin sztuki, przede wszystkim sztuk plastycznych i performatywnych.

SEMINARIUM JĘZYKOZNAWCZE

Dr hab. Jarosław Pacuła, prof. UŚ

Eros i Tanatos – śladami polskiego słownictwa z zakresu erotyki i śmierci

Motywami przewodnimi seminarium będą śmierć i erotyzm jako tematy podlegające tabu kulturowemu i językowemu. Studenci będą mogli zająć się analizą słownictwa należącego do jednego z pól leksykalno-semantycznych dotyczących mówienia o śmierci i miłości – także tej cielesnej/fizycznej (np. nazewnictwo osób wykonujących czynności związane z obrządkiem pogrzebu, określenia chorób wenerycznych, nazwy prostytutek, określenia zgonu). Obserwacji leksyki związanej z zagadnieniem śmierci i umierania oraz seksualizmów będzie towarzyszyła perspektywa etnolingwistyczna i socjolingwistyczna. Studenci będą mogli wybrać obszar analiz leksykalno-semantycznych (np. opisać słownictwo z wybranego tematu obecne w

twórczości jakiegoś poety lub w utworach autora tekstów piosenek, skupić się na słownictwie erotycznym w historycznym i współczesnym socjolekcie środowisk przestępczych, oprzeć się na leksyce dotyczącej śmierci w gwarze uczniowskiej, leksykalnych i słowotwórczych mechanizmach eufemizowania tematu miłości i umierania w dawnej i współczesnej prasie, reklamie, jak również udowodnić przekraczanie tabu językowego, wskazać zmiany obszarów występowania tabuizacji).

Dr hab. Aleksandra Niewiara, prof. UŚ

Język-kultura-społeczeństwo

Seminarium licencjackie będzie kontynuacją oraz poszerzeniem tematyki i metod poznanych na zajęciach z przedmiotu Język jako archiwum kultury. Podstawę teoretyczną stanowi koncepcja językowego obrazu świata i metody służące do jego rekonstrukcji.

Temat pracy można zaproponować samodzielnie (w zależności od indywidualnych zainteresowań). Powinien on dotyczyć językowego obrazu pojęcia, które uważa się za w jakiś sposób ważny dla dawnej lub współczesnej kultury polskiej (ogólnej lub w jej odmianach regionalnych lub środowiskowych). Oto przykłady tematów (można wybrać któryś z nich lub zaproponować podobny).

1. Dla osób bardziej zainteresowanych współczesnością: Językowy obraz: polskiej szlachty w tekstach współczesnych marksistów /pracy w slangu korporacyjnym // sportu w czasopiśmie specjalistycznych (w języku kibiców) // głodu (wojny, miłości) w tekstach gwarowych // nauki w slangu młodzieżowym.

2. Osobom zaciekawionym przeszłością proponuję lekturę starych gazet (zdygitalizowanych) i przykładowe tematy:

a) słynna krakowska gazeta codzienna sprzed II wojny światowej tzw. Ikac, I.K.C. = Ilustrowany Kurier Codzienny. <http://mbc.malopolska.pl/publication/33326> Językowy obraz regionów Polski w dziale „Z kraju od korespondentów I.K.C” // Językowy obraz kobiety, mężczyzny, dziecka w reklamach zamieszczanych w IKC

b) przedwojenna poprzedniczka tygodnika Przyjaciółka, czyli „Moja Przyjaciółka” (<https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/91720/edition/104123/content>) Językowy obraz kobiety// dziecka// zdrowia

c) dostępne numery czasopisma Górnolązak z 1900-1907 (<https://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/1269/edition/2224#structure>) Językowy obraz Ślązaka i ziemi śląskiej w czasopiśmie Górnolązak wydawanym przed I wojną światową.

Zainteresowanym polecam stronę http://www.bu.kul.pl/art_47123.html, na której można znaleźć tytuły innych gazet dostępnych w bibliotece cyfrowych.

SEMINARIUM DYDAKTYCZNE:

Prof. dr hab. Ewa Jaskóła

Dydaktyczne eksperymenty z lekturą w szkole podstawowej

Seminarium ma zapoznać z metodami prowadzenia zajęć z literatury, które pomogą pielęgnować i/lub wzbudzić zainteresowania uczniów szkoły podstawowej czytelnictwem. Zaproponowane tematy skupiają się z jednej strony wokół literatury pokazującej i omawiającej nowoczesne metody pracy z uczniem na lekcjach literackich, z drugiej dotyczą samodzielnych, ciekawych rozwiązań dydaktycznych studentów. W I semestrze studenci będą przede wszystkim czytać literaturę dotyczącą nowych odczytań baśni klasycznych i współczesnych

oraz publikacje z propozycjami takich rozwiązań dydaktycznych, które mają szansę zainteresować młodych czytelników. Zainteresowani współczesną literaturą dla młodego odbiorcy oraz możliwościami odczytania tej literatury w szkole podstawowej będą mogli zaproponować swoje propozycje lekturowe. Trzeci krąg zagadnień będzie dotyczył tzw. Literatury klasycznej w szkole podstawowej i będzie skupiony wokół pytania: co zrobić z literaturą „klasyczną” w szkole podstawowej?